

Gäller för: Göteborgs botaniska trädgård

Innehållsansvar: Mats Havström, (matha12), Enhetschef

Granskad av: Mats Havström, (matha12), Enhetschef

Godkänd av: Hanna Tornevall, (hanto16), Förvaltningschef

Giltig från: 2026-02-20

Giltig till: 2028-02-20

Plan för invasiva arter

Göteborgs botaniska trädgård

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Ansvarsfördelning	2
Åtgärder och pågående arbete.....	3
Samverkan och samarbete kring invasiva arter i eller nära trädgården	3
Möjliga forskningsprojekt	3
Historik	3
De botaniska trädgårdarnas roll.....	3
Bilaga 1. Artlistor	5
Bilaga 2: Lagstiftning	7
Artdatabanken.....	7

Sammanfattning

På Botaniska har vi under lång tid observerat hur för oss nya arter beter sig och vi har agerat utifrån detta. De senaste åren har nya lagar och riktlinjer kring hantering av invasiva, främmande arter tagits fram på såväl nationell som EU-nivå. Detta har föranlett framtagandet av detta dokument vars innehåll ska göras känt för all personal.

Rutinen ska tillämpas av var och en som hanterar växtmaterial, jord eller på annat sätt påverkar materialflöden till och från trädgården.

Ansvarsfördelning

- Den som tar in växtmaterial ska säkerställa att dessa inte omfattas av lagstiftning om invasiva främmande arter.
- Den som har skötselansvar för ett område ansvarar för att rapportera till ansvarig botanist om förekomst av invasiva arter i området liksom att vara behjälplig för att genomföra de åtgärder som listas nedan.

- Berörd chef ansvarar för att ta fram resurser för särskilda åtgärder i samband med bekämpningsinsatser.
- För områden utan särskild skötselansvarig åligger det var och en som observerar invasiva arter att rapportera förekomsten till chef eller som en avvikelserapport.

Åtgärder och pågående arbete

Generellt gäller för alla invasiva arter i Bilaga 1 att varje trädgårdsmästare ska:

- Hindra fröspridning genom så kallad ”deadheading” dvs ta bort blommor då de vissnar.
- Påbörja inga åtgärder (annat än deadheading) förrän det är säkerställt att det finns resurser att fortsätta att trötta ut beståndet tills det är helt borta.
- Uttrötning genom slätter, klippning och liknande ovanjordisk bekämpning, bör normalt göras flera gånger årligen.
- Täck med markduk.

Samverkan och samarbete kring invasiva arter i eller nära trädgården

Vi samarbetar med Göteborgs stad och Västkuststiftelsen när det gäller observation och bekämpning av invasiva arter i Änggårdsbergen med omnejd. Frågan ska tas upp på de möten som hålls med dessa aktörer. Botaniska behöver driva detta lite mer.

Möjliga forskningsprojekt

Inga nya forskningsprojekt är planerade i nuläget.

Historik

Gul skunkkalla har hanterats i Arboretet med hjälp av LONA-medel. Arbetet fortsätter där och på de platser inne i trädgården där gul skunkkalla samt dess hybrid med vit skunkkalla odlats.

De botaniska trädgårdarnas roll

Botaniska trädgårdar har mycket kunskap om hur olika arter beter sig genom direkt erfarenhet av odling av dessa arter. Denna kunskap bör utnyttjas och de botaniska trädgårdarna bör finnas med och tillfrågas i

processen när det beslutas om vilka arter som ska finnas med på den nationella listan över invasiva främmande arter, som utgör särskilt stor risk för biologisk mångfald i Sverige. Vi vill också vara en remissinstans när förslag har tagits fram.

Botaniska trädgårdar har en viktig roll som folkbildare. Det är till oss som många oroliga trädgårdsägare vänder sig med frågor. För att kunna möta detta behov behöver vi ha tillgång till mer nyanserad bakgrundsinformation om hur man resonerat när olika arter hamnat på listan.

Några viktiga synpunkter som lämnats i en skrivelse till Naturvårdsverket januari 2021 utifrån de botaniska trädgårdarnas perspektiv

- Det är viktigt att kunskapsunderlaget för bedömning av risk-kategori för en art är gediget och vetenskapligt underbyggt innan arten hamnar på en lista.
- Möjligheten för botaniska trädgårdar att odla/behålla enstaka individer av arter som klassats som invasiva för folkbildningssyfte.
- För många arter är det stora regionala skillnader i hotbild och åtgärder. Hur hanteras detta i den nationella listan?
- När riskbedömning görs pratas det om ekologiska effekter. Det måste förtydligas att det enbart är negativa ekologiska effekter som bedömts så här långt. För att få en helhetsbild måste även positiva ekologiska effekter diskuteras. Det finns många exempel på främmande arter som är nyttiga och bidrar positivt med ekosystemtjänster. När bedömning av spridningspotential i framtida betydligt varmare klimat görs måste man också ta hänsyn till att landskapstyperna/biotoperna kommer förändras i takt med att klimatet förändras och att det i många fall inte går att bevara en landskapstyp som den ser ut idag i nuvarande klimat.

Bilaga 1. Arter som omfattas av lagstiftning eller myndigheters rekommendationer

Arter listade i EU-förordningen; finns i Botaniskas omedelbara närhet

- jättelbalsamin, *Impatiens glandulifera*: finns i Vitsippsdalen
- gul skunkkalla, *Lysichiton americanus*: har tidigare funnits planterad i bäcken i Rhododendronaldalen samt Amerikaarboretet, finns i hela bäckområdet Vitsippsdalen.

Arter listade i EU-förordningen; finns i Sverige men ej i Botaniska

- jätteloka, *Heracleum mantegazzianum*
- sidenört, *Asclepias syriaca*
- smal vattenpest, *Elodea nuttallii*
- tromsöloka, *Heracleum persicum*
- gudaträd, *Ailanthus altissima*
- japansk humle, *Humulus japonica*
- kabomba, *Cabomba caroliniana*

Arter som vi uppmanas av Naturvårdsverket att bekämpa trots brist på lagstiftning

Finns i Botaniska idag

- parkslide, *Reynoutria japonica*: har funnits planterad i Koreadalen, samt utanför nedre kompostområdet, finns i Asien- och Amerikaarboretet. Dessa platser bevakas och åtgärdas av områdesansvariga i enlighet med Naturvårdsverkets rekommendationer.
- vresros, *Rosa rugosa*: finns planterad i Japandalen och Asienarboretet, men utgör inget problem där. I nuläget ska endast eventuell spridning begränsas, men befintligt bestånd bevaras.

Finns inte i Botaniska idag

- blomsterlupin, *Lupinus polyphyllus*
- sjögull, *Nymphoides peltata*
- sydfyrling, *Crassula helmsii*
- vattenpest, *Elodea canadensis*

Bilaga 2. Arter som ej omfattas av lagstiftning eller myndigheters rekommendationer

Arter som vi själva odlat eller som kommit in på egen hand och som vi identifierat som potentiellt invasiva

- ädelgranar, *Abies*-arter, sprider sig i Arboretet
- hemlock, *Tsuga*-arter, sprider sig i Arboretet
- glansbjörnbär, *Rubus divaricatus*: bakom paviljongen på gränsen till vitsippsdalen
- ”amerikanskt björnbär”, *Rubus* sp. Bör kollas
- prunusar, *Prunus* spp. sprids med fåglar i arboretet, vitsippsdalen m fl platser
- vårsköna, *Claytonia sibirica*
- klätterhortensia, *Hydrangea anomala* ssp. *petiolaris*
- benvedsarter, *Euonymus* spp. sprids av fåglar
- revbambu, *Sasaella ramosa* : finns i arboretet, Smithska dalen m fl platser)
- bitterskråp, *Petasites japonicus*: finns i Arboretet, samt planterad i Japandalen
- hampstånds, *Jacobaea cannabinifolia* syn. *Senecio cannabinifolius*: finns i Amerika-arboretet
- blekbalsamin, *Impatiens parviflora*
- parksallat, *Lactuca macrophylla* ssp. *uralensis*: finns nära bäckens utlopp ur vitsippsdalen samt på åsen vid rosentunnelns västra mynning
- fujirododendron, *Rhododendron brachycarpum*
- wilsonpoppel, *Populus wilsonii*
- Japanska lönnar

Inhemska arter som vi betraktar som spridningsbenägna i vissa miljöer

- bok, *Fagus sylvatica*: inplanterad i trädgården, konkurrerar med ek i krattskog
- asp, *Populus tremula*: spontan,
- gran, *Picea abies*: spontan, konkurrerar med ek i krattskog
- tysklönn, *Acer pseudoplatanus*
- skogslönn, *Acer platanoides*
- ask, *Fraxinus excelsior*: utgör problem i planteringar

Bilaga 3: Lagstiftning

Sedan 1 januari 2015 finns en EU-förordning som reglerar förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (förordning nr 1143/2014). Förordningen finns att läsa:

<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Artskydd/invasiva-frammande-arter-vagledning/Invasiva-frammande-arter-vagledning/>

Sedan 1 augusti 2018 finns det svenska regler som kompletterar EU-förordningen. De innebär bland annat att ansvariga myndigheter kan få tillgång till privat mark för att utföra bekämpningsåtgärder, samt att det som redan är förbjudet enligt EU-lagstiftningen är straffbart.

I miljöbalken finns bestämmelser om bl.a. straffansvar för enskilda som hanterar arter på ett otillåtet sätt. I den svenska förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter och i miljötillsynsförordningen fördelas ansvaret mellan olika myndigheter i landet.

Länsstyrelsen är den myndighet som ansvarar för att bekämpa invasiva främmande arter, och som inom sitt län svarar för tillsyn så att reglerna efterföljs. Länsstyrelsen kan delegera ansvaret till en kommun.

Ansvariga myndigheter på nationell nivå är Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten. De arbetar med att ta fram en svensk förteckning över invasiva främmande arter, som utgör särskilt stor risk för biologisk mångfald i Sverige.

Artdatabanken

Sedan 2018 har artdatabanken ett uppdrag kring att riskklassificering av främmande arter, se <https://www.artdatabanken.se/arter-och-natur/biologisk-mangfald/frammande-arter/slu-artdatabankens-arbete-med-frammande-arter/>.

Information om handlingen

Handlingstyp: Plan

Gäller för: Göteborgs botaniska trädgård

Innehållsansvar: Mats Havström, (matha12), Enhetschef

Granskad av: Mats Havström, (matha12), Enhetschef

Godkänd av: Hanna Tornevall, (hanto16), Förvaltningschef

Dokument-ID: GBT7701-875628194-107

Version: 3.0

Giltig från: 2026-02-20

Giltig till: 2028-02-20